

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

מהדורה למורה חנ"מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את רצף התקופות מהנאורות ועד הציונות ואת הקשרים ביניהן
- לזהות מושגי מפתח (אמנציפציה, השכלה, לאומיות, זרם ציוני) ולהסביר אותם במילים פשוטות
- לתרגל קריאת טקסט היסטורי קצר והפקת מידע ממנו
- לפתח יכולת דיון מכבד בסוגיה רגישה כמו אמונה בשואה

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – שליפת מידע

1. ב – המאה ה-18
2. א – ג'ון לוק

חלק ב' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – אמת או שקר

1. נכון – זהו עקרון הפרדת הרשויות מתוך 'רוח החוקים'
2. לא נכון – המהפכה התעשייתית החלה בבריטניה והתפשטה משם לארצות נוספות

חלק ג' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – השלמה והתאמה

1. האמנה החברתית
2. מנוע הקיטור

חלק ד' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – התאמת הוגים לרעיונות

1 – ד (זכויות טבעיות: חיים, חירות ורכוש)
2 – ג (הפרדת רשויות)
3 – ב (סובלנות דתית וחופש ביטוי)
4 – א (עריכת האנציקלופדיה)

חלק ה' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – הכרות ראשונה

1. נכון – כך מוגדר המושג - שחרור ושוויון זכויות.
2. לא נכון – היו הגבלות על עיסוקים, מסים מיוחדים ולעיתים חובת מגורים ברובע נפרד.

חלק ו' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – תרגול וזיהוי

1. א – יוסף השני, קיסר אוסטריה
2. ב – משה מנדלסון

חלק ז' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – השלמות

1. 1791
2. מעמד

חלק ח' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – התאמות

1 – ב (1782)
2 – ג (1790)
3 – ד (1791)
4 – א (1806)

חלק ט' – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – הכרות עם המושגים והאירועים

1. ג – כ-400 שנה
2. ב – א-נהדה
3. א – בוטרוס אל-בוסתאני

חלק י' – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – התאמה ויישום

1 – ד (שלב תרבותי של חידוש השפה והספרות הערבית)
2 – א (סופרים שהדגישו גאווה בשפה ובמורשת הערבית)
3 – ב (הוגה שביקר את השלטון העות'מאני הריכוזי)
4 – ג (קיבלו מנדטים על ארצות ערביות אחרי המלחמה)

חלק י"א – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – חשיבה ולמידה

1. כי הוא התמקד בשפה, בספרות, בעיתונים ובבתי ספר, ולא בדרישות מדיניות כמו עצמאות או ייצוג

חלק י"ב – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – זיהוי ועובדות

1. ב – בנימין זאב הרצל
2. ב – אחד העם
3. ג – המזרחי

חלק י"ג – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – התאמה בין זרם לרעיון

1 – ג (הכרה בינלאומית ('צ'רטר') לפני התיישבות רחבה)
2 – א (התחלה מיידית בעלייה וברכישת קרקעות)
3 – ב (מרכז רוחני ותרבות עברית מתחדשת)

חלק י"ד – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – חשיבה וניתוח

חלק ט"ו – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הכרת העובדות

1. נכון – בסוף המרד הגדול (66–73) כבש טיטוס את ירושלים ושרף את המקדש.
2. לא נכון – על פי האגדה הוא הוצא מהעיר בארון מתים, כדי לחמוק מהמצור.

חלק ט"ז – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הכרת העובדות (המשך)

1. א – טיטוס
2. א – תן לי יבנה וחכמיה

חלק י"ז – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הבנה ויישום

1. שנאת חינם
2. יבנה

חלק י"ח – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – התאמה

1 – ב (יום צום לזכר חורבן שני בתי המקדש)
2 – א (ביקש מהשליט הרומי לקבל את יבנה)

חלק י"ט – פרק 6 • דף שיח: אמונה בשואה ואחריה – כללי השיח

1. לא נכון – בדף נכתב שאין תשובה נכונה אחת, יש עמדות, רגשות ושאלות שונים
2. נכון – אחד מכללי השיח הוא שהשיתוף הוא בחירה אישית
3. לא נכון – הכלל אומר שמה שנאמר בכיתה נשאר בכיתה

חלק כ' – פרק 6 • דף שיח: אמונה בשואה ואחריה – מה אמרו בעדויות

1. נשאר בכיתה
2. מוותר/ת

כרטיס יציאה – מה לחפש

- הסבר מדויק המבחין בין מושג לזכויות אזרחיות לבין תנועה תרבותית-חינוכית
- סדר כרונולוגי נכון עם הסבר קצר לקשר בין התקופות
- התייחסות לריבוי עמדות ולכבוד הדדי, בלי שיפוטיות

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את הפרקים על פני כמה שיעורים, פרק אחד או שניים בכל פגישה
- לפני פרק השיח על אמונה בשואה מומלץ להזכיר את כללי השיח ולתת זמן ביטוי חופשי
- לתלמידים מתקשים אפשר להשתמש בגרסת עולים עם עברית פשוטה ומילון בהקשה
- לסיום החוברת כדאי לחזור על ציר הזמן המלא ולבקש מהתלמידים לקשר בין הפרקים

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

היסטוריה בעת החדשה – מנאורות לציונות

חט״ב · חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית
2. פרק 2 – אמנציפציה והשכלה יהודית
3. פרק 3 – התעוררות הלאומיות הערבית
4. פרק 4 – זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב
5. פרק 5 – זיכרון החורבן לדורותיו
6. פרק 6 – דף שיח: אמונה בשואה ואחריה

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת שישה פרקים שעוקבים אחרי ציר הזמן מהנאורות ועד הציונות. עברו על כל פרק לפי הסדר, ענו על המשימות, ובסוף כל פרק בדקו את עצמכם מול כרטיס היציאה.

בנק מילים:

מנוע הקיטור | שנאת חינם | האמנה החברתית | יבנה

נשאר בכיתה | מעמד | 1791 | מוותר/ת

1 חלק א' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – שליפת מידע

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. עידן הנאורות התפתח באירופה בעיקר ב...

(א) המאה ה-15 (ב) המאה ה-18 (ג) המאה ה-20

2. מי מההוגים טען שלכל אדם יש זכות טבעית לחיים, לחירות ולרכוש?

(א) ג'ון לוק (ב) וולטר (ג) דני דידרו

2 חלק ב' – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – אמת או שקר

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מונטסקייה הציע לחלק את השלטון לשלוש רשויות: מחוקקת, מבצעת ושופטת	☐	☐
2	המהפכה התעשייתית החלה בצרפת ורק אחר כך הגיעה לבריטניה	☐	☐

3 חלק ג׳ – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. ז'אן-ז'ק רוסו כתב את הספר _____ שבו טען שהריבונות שייכת לעם

2. ג'יימס וואט שיפר את ה_____ שהפעיל מכונות ורכבות

4 חלק ד׳ – פרק 1 • עידן הנאורות והמהפכה התעשייתית – התאמת הוגים לרעיונות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ג'ון לוק	___	**א.** עריכת האנציקלופדיה
2. מונטסקייה	___	**ב.** סובלנות דתית וחופש ביטוי
3. וולטר	___	**ג.** הפרדת רשויות
4. דני דידרו	___	**ד.** זכויות טבעיות: חיים, חירות ורכוש

5 חלק ה׳ – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – הכרות ראשונה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אמנציפציה פירושה מתן שוויון זכויות אזרחיות ופוליטיות ליהודים.	☐	☐
2	לפני האמנציפציה יכלו היהודים באירופה לעסוק בכל עיסוק וללא הגבלות מגורים.	☐	☐

6 חלק ו׳ – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – תרגול וזיהוי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי פרסם ב-1782 את 'כתב הסובלנות' שהקל על היהודים?

(א) יוסף השני, קיסר אוסטריה (ב) נפוליאון בונפרטה (ג) הרוזן קלרמון-טונר

2. מי היה ההוגה שהוביל את תנועת ההשכלה בברלין ותרגם את התורה לגרמנית?

(א) ג'ון לוק (ב) משה מנדלסון (ג) וולטר

7 חלק ז' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

1. בשנת _____ קיבלו כל יהודי צרפת שוויון זכויות מלא.

2. בשנת 1789 התקיים באספה הלאומית הצרפתית ויכוח סוער על _____ היהודים.

8 חלק ח' – פרק 2 • אמנציפציה והשכלה יהודית – התאמות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כתב הסובלנות של יוסף השני	___	**א.** 1806
2. שוויון ליהודים הספרדים-פורטוגזים בצרפת	___	**ב.** 1782
3. שוויון מלא לכל יהודי צרפת	___	**ג.** 1790
4. אספת הנכבדים שכינס נפוליאון	___	**ד.** 1791

9 חלק ט' – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – הכרות עם המושגים והאירועים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שנים בערך שלטו העות'מאנים בארצות ערביות רבות?

(א) כ-100 שנה (ב) כ-200 שנה (ג) כ-400 שנה

2. איך נקרא השלב הראשון, התרבותי, של ההתעוררות הערבית?

(א) הנהדה הלאומית (ב) א-נהדה (ג) הטורקים הצעירים

3. מי מהשניים הדגיש גאווה בשפה הערבית ובמורשת המשותפת?

(א) בוטרוס אל-בוסתאני (ב) בנימין זאב הרצל (ג) ג'ון לוק

10 חלק י׳ – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – התאמה ויישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. א-נהדה	___	**א.** סופרים שהדגישו גאווה בשפה ובמורשת הערבית
2. בוטרוס אל-בוסתאני ונאסיף אל-יאזג'י	___	**ב.** הוגה שביקר את השלטון העות'מאני הריכוזי
3. עבד אל-רחמן אל-כואכבי	___	**ג.** קיבלו מנדטים על ארצות ערביות אחרי המלחמה
4. בריטניה וצרפת	___	**ד.** שלב תרבותי של חידוש השפה והספרות הערבית

11 חלק י״א – פרק 3 • התעוררות הלאומיות הערבית – חשיבה ולמידה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם למה השלב הראשון של ההתעוררות הערבית נקרא תרבותי ולא פוליטי.

12 חלק י״ב – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – זיהוי

ועובדות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי הקים את הציונות המדינית וכינס את הקונגרס הציוני הראשון בבזל ב-1897?

(א) אחד העם (ב) בנימין זאב הרצל (ג) חיים ויצמן

2. מי טען שהבעיה המרכזית היא משבר התרבות והזהות, וביקש להקים 'מרכז רוחני' בארץ ישראל?

(א) הרצל (ב) אחד העם (ג) ז'בוטינסקי

3. איזו תנועה דתית ציונית הקים הרב יצחק יעקב ריינס ב-1902?

(א) אגודת ישראל (ב) הפועל המזרחי (ג) המזרחי

13 חלק י"ג – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – התאמה בין זרם לרעיון

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ציונות מדינית (הרצל)	___	**א.** התחלה מיידית בעלייה וברכישת קרקעות
2. ציונות מעשית	___	**ב.** מרכז רוחני ותרבות עברית מתחדשת
3. ציונות רוחנית (אחד העם)	___	**ג.** הכרה בינלאומית ('צ'רטר') לפני התיישבות רחבה

14 חלק י"ד – פרק 4 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – חשיבה וניתוח

ענו בקצרה.

15 חלק ט"ו – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הכרת העובדות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בשנת 70 לספירה חרב בית המקדש השני בידי הצבא הרומי.	☐	☐
2	רבן יוחנן בן זכאי יצא מירושלים הנצורה ברכב מלכותי בליווי חיילים.	☐	☐

16 חלק ט״ז – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הכרת העובדות (המשך)

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי היה המצביא הרומי שבפיקודו נכבשה ירושלים בשנת 70?

א) טיטוס ב) יוליוס קיסר ג) נפוליאון

2. מה ביקש רבן יוחנן בן זכאי מהשליט הרומי, לפי האגדה?

א) תן לי יבנה וחכמיה ב) תן לי את ירושלים ג) תן לי צבא גדול

17 חלק י״ז – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – הבנה ויישום

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי התלמוד, בית המקדש השני חרב בעיקר בגלל _____ .

2. אחרי החורבן הפכה _____ למרכז של לימוד תורה ופסיקה הלכתית.

18 חלק י״ח – פרק 5 • זיכרון החורבן לדורותיו – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תשעה באב	___	**א.** ביקש מהשליט הרומי לקבל את יבנה
2. רבן יוחנן בן זכאי	___	**ב.** יום צום לזכר חורבן שני בתי המקדש

19 חלק י"ט – פרק 6 • דף שיח: אמונה בשואה ואחריה – כללי השיח

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בדף השיח יש תשובה אחת נכונה לשאלת האמונה בשואה	☐	☐
2	מותר לתלמיד או לתלמידה לומר שהם מוותרים על שיתוף הפעם	☐	☐
3	מה שנאמר בשיעור אפשר לספר לכל מי שרוצים מחוץ לכיתה	☐	☐

20 חלק כ' – פרק 6 • דף שיח: אמונה בשואה ואחריה – מה אמרו בעדויות

השלימו את המילה החסרה.

1. כלל השיח אומר שמה שנאמר בכיתה _____

2. מותר לומר 'אני _____ הפעם' כשלא רוצים לשתף

כרטיס יציאה

האם אני יכול/ה להסביר במילים שלי מה זו אמנציפציה ובמה היא שונה מהשכלה?

_____

_____

האם אני יכול/ה לסדר בציר זמן את הנאורות, המהפכה התעשייתית, ההשכלה והציונות?

_____

_____

איך הרגשתי בשיעור? 😕 😐 🙂 😀